

Huvudman

Kalix kommun
kommun@kalix.se

Beslut

Datum 2026-06-24
Dnr SI 2026:4280
Sida **1 (8)**

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Manhemsskolan i Kalix kommun.

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Kalix kommun en anmärkning avseende brist rörande åtgärder för att neka obehöriga tillträde. Kalix kommun ska senast den **6 oktober 2026** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2026:4280) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2026 genomfört en riktad tillsyn av Manhemsskolan med huvudman Kalix kommun. I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Manhemsskolan följer gällande bestämmelser om säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte avseende beredskapsplan, löpande arbete för att säkerställa beredskap att hantera allvarliga våldssituationer och hot om sådana situationer samt åtgärder för att neka obehöriga personer tillträde till skolenheten under den tid verksamheten pågår.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare och rektorn samt observationer på skolenheten den 27 maj 2026. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, såsom beredskapsplan och rutiner. En kompletterande fråga har ställts till huvudmannen. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Beredskapsplan

Skolinspektionen har tagit del av skolans beredskapsplan som gäller för läsåret 2025/2026. Som bilagor till beredskapsplanen finns plan mot kränkande behandling, handlingsplan vid hot och våld, inrymningsplan, besöksrutiner, krisplan och årshjul. Beredskapsplanen med bilagor innehåller både förebyggande åtgärder samt hur elever och personal ska agera vid en allvarlig våldssituation eller hot om sådan. Det framgår även rutiner för olika typ av larm vid allvarlig våldssituation eller hot om sådan.

I beredskapsplanen finns vidare en ansvarsfördelning vid händelser som omfattar beredskapsplanen. Av inrymningsplan framgår personalen respektive elevernas ansvar vid händelse av inrymning. Av intervjuer med rektor och lärare framgår att all personal har samma roll vid händelse av allvarlig våldssituation eller hot om sådan. Av beredskapsplanen framgår vidare en krisledningsorganisation där rektor är ansvarig. Det finns även en delegationskedja för vem som ansvarar om rektorn inte är på skolan.

Av handlingsplanen för hot och våld framgår att denna ska revideras i oktober 2026.

Löpande arbete för att säkerställa beredskap

Identifiera säkerhetsrisker och sårbarheter

Intervjuade lärare och rektor berättar att för ungefär för tre år sedan upprättades beredskapsplanen för första gången med hjälp av huvudmannens stöd och i samband med detta gjordes en genomgång av

skolans lokaler där de bland annat gick igenom fysiska förutsättningar för inrymning. Vid genomgång av lokalerna har de också pratat om hur de ska agera vid en våldssituation. Detta har repeterats genom samtal vid efterföljande läsårsstarter sedan dess, uppger rektorn. Skolan har även gjort vissa ändringar i den fysiska miljön utifrån sådana rundvandringar. Lärare och rektor säger att mallen för beredskapsplanen kommer från huvudmannen men att den har utformats efter skolans förutsättningar. Rektor uppger att avsnittet om allvarliga våldssituationer fick sin slutliga form i planen i början av år 2026. Av årshjul till beredskapsplan framgår att under hösten 2025 har personalen gått igenom handlingsplan mot hot och våld och även diskuterat planen för att se om denna behövde revideras.

Av årshjulet i arbetet mot hot och våld samt pågående dödligt våld framgår att personalen under hösten 2025 har gjort en riskbedömning avseende hot och våld, vilket både intervjuade lärare och rektor bekräftar. I handlingsplanen för hot och våld finns vidare en bifogad riskanalys avseende risksituationer för personalen och elever. Rektor uppger att ny riskbedömning är inplanerad vid läsårsstart 2026/2027 och att det ska göras varje termin. Vid läsårsstart kommer även en ny utvärdering av handlingsplanen vid hot och våld att ske.

Information till personal och elever

Av intervjuer med rektor och lärare framgår att all personal på skolan har informerats om beredskapsplanen inklusive dess bilagor och att de löpande pratar om delar av beredskapsplanen vid olika tillfällen. På frågan om det är tydligt för personalen hur de ska agera vid en allvarlig våldssituation eller hot om en sådan svarar intervjuade lärare att det är tydligt.

Av beredskapsplanen framgår också en planering för vilken information elever ska ges vid allvarliga våldssituationer eller hot om sådana situationer. Av intervjuer med lärare och rektor framgår att mentorer nyligen har informerat alla klasser enligt ett underlag från rektor. Underlaget består av en film som simulerar en allvarlig våldssituation utanför skolmiljö, information om utrymningsvägar och grundprinciper vid allvarliga våldssituationer. Rektorn säger att de har valt att berätta om samhället i stort och att visa liknande situationer som skulle kunna hända i ett varuhus eller kontor. De har informerat utifrån det i stället för att prata utifrån tydliga situationer på skolan. Rektorn säger att informationen till elever ska ske årligen. De flesta intervjuade elever säger att de har fått information om vad som gäller vid en allvarlig våldssituation men några elever säger att de inte fått så detaljerad information. Intervjuade elever säger att de har pratat om inrymning och de grundläggande principer som gäller vid en allvarlig våldssituation. Lärare och elever säger att de också kan diskutera spontant vid behov i klasserna, till exempel då skolskjutningar skett på andra skolor.

Utbildningsinsatser och övningar

Av handlingsplan vid hot och våld framgår att från och med höstterminen 2023 får personalen utbildning gällande hot- och våldssituationer samt pågående dödligt våld utifrån utbildnings- och informationsmaterial från Myndigheten för civilt försvar, Skolverkets material och andra sakkunniga.

Av årshjulet till beredskapsplanen framgår att personalen under hösten 2025 har repeterat skolans principer vid allvarliga våldssituationer samt testat larmrutiner. De har även gått igenom olika case. I intervjuer med lärare och rektor bekräftas detta. Casen handlar om olika typer av hot eller våldssituationer, inklusive inslag av pågående dödligt våld. Rektorn uppger att casen är hämtade från en extern säkerhetsexpert. Intervjuade lärare och rektor uppger vidare att de har övat på att barrikadera. Rektorn säger att kommunens säkerhetschef var på skolan i höstas och gick igenom säkerhet utifrån världsläget och repeterade olika tips kring inrymningar.

Av årshjulet till beredskapsplanen framgår att rektorn i maj 2026 ska ha genomgång av nuläget, nya rön och genomgång av case. Intervjuade lärare uppger vid verksamhetsbesök att de ännu inte gått igenom detta och rektorn uppger att det i stället är inplanerat till läsårsstart 2026/2027.

Rektorn berättar att inrymningsövningar kommer planeras in med personalen framöver och att det ska ske ungefär en gång per år. Ett nytt årshjul för hur säkerhetsarbetet ska fortlöpa kommer tas fram när det gamla årshjulet löper ut.

Av beredskapsplanen framgår att elever ska känna till utrymningsvägar. Av intervjuer med elever framgår att elever har övat på utrymning vid brandövning och att de känner till hur de ska utrymma vid pågående dödligt våld. Lärare och rektor uppger att det har beslutats att elever inte ska delta i övningar, eftersom det bedöms finnas risker kring det.

Åtgärder för att neka obehöriga personer tillträde

Tillträdesbegränsningar/tydligt markerad skolenhet

Av observationer framgår att skolenheten består av en sammanhängande skolbyggnad. Det finns ett flertal ingångar till skolan varav majoriteten är låsta. På de olåsta dörrarna kommuniceras skolans rutiner för besök. Där framgår det hur besökare bokar besök, anmäler ankomst samt regler för besök på skolan. Det framgår även att obehöriga inte äger tillträde.

På skolområdet finns en fotbollsplan som tillhör skolan och som omgärdas av ett staket. På staketet finns förbudsskyltar där det framgår att exempelvis rökning och hundar är förbjudna på området. Intervjuade lärare och rektor bekräftar att det inte finns några andra skyltar uppsatta på skolområdet, utöver besöksrutinen som finns uppsatt på skolans dörrar.

Rektorn berättar vidare att utanför fotbollsplanen finns en parkering som personalen till hälften använder och som tillhör skolan. Den andra hälften av parkeringen används av allmänheten. På skolans ena kortsida finns en

mindre parkering som tillhör skolan och som elever, personal och besökare använder. Runt skolan går en allmän gångväg som gränsar till skolområdet.

Huvudmannen har efter kompletterande fråga från Skolinspektionen inkommit med en markerad karta där det framgår att gränserna för skolområdet går vid de allmänna gångvägarna.

Rutiner för besök av utomstående och avvisande av obehöriga

Det finns skriftliga rutiner på skolan avseende besök av utomstående, vilka Skolinspektionen tagit del av. Dessa är uppsatta på flera dörrar in till skolan. Av rutinerna framgår hur besökare bokar besök på skolan, hur de anmäler sin ankomst och vad som gäller under besök. Av rutinen framgår att obehöriga inte har tillträde på skolan och att personal kan avvisa obehöriga från skolan.

Lärare och rektor berättar att elever från årskurs 6 från andra skolor kommer till skolan och har undervisning i hem- och konsumentkunskap. Eleverna får sällskap av personal första gången de besöker skolan, men därefter åker de själva till skolan och lärarna sätter upp dörrarna så att de kommer in. Eleverna rör sig inte runt på skolområdet själva. Lärarna säger att fotbollsplanen också används av utomstående vid ett fåtal tillfällen men då är besöken inplanerade och alla på skolan informeras om att besöken kommer ske. I övrigt samnyttjas inga av skolans ytor av andra verksamheter under skoltid.

Kännedom om rutiner

Både elever och lärare uppger att de är införstådda med rutinerna kring besök och obehöriga. Lärarna och rektor säger att besöksrutinerna har gått igenom med all personal det senaste läsåret. Elever, lärare och rektor berättar att de diskuterat vilka som ska betraktas som obehöriga på skolan. Elever uppger att de inte får släppa in andra än de som arbetar eller går på skolan. Rutinerna har vidare kommunicerats till vårdnadshavare.

Avvisande av obehöriga

Intervjuade elever, lärare och rektor berättar att obehöriga ska avvisas från skolan. Elever uppger att de meddelar personal om de upptäcker obehöriga på skolan. Lärare och rektor uppger att det är den personal som först uppmärksammar en obehörig som är ansvarig för att fråga vad personen har för ärende på skolan och att eventuellt avvisa denne om den är obehörig. Om det är nödvändigt för att avvisa ska rektor eller polis kontaktas. Lärarna säger att de är duktiga på att fråga personer på skolan som de inte känner igen vad deras ärende på skolan är. I början av läsåret kan före detta elever komma på besök men då får de information att de inte längre får vara på skolan eftersom de nu är obehöriga. Lärare och rektor uppger att obehöriga inte förekommer ofta på skolan men att personal vid förekommande tillfällen har avvisat dessa.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att det på varje skolenhet

1. finns en beredskapsplan som anger de åtgärder som ska vidtas vid en allvarlig våldssituation eller hot om en allvarlig våldssituation, och
2. bedrivs ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer. (6 a kap. 3 § 1 och 2 skollagen)

Enligt förarbeten ska det i en beredskapsplan framgå hur personal, barn och elever ska agera vid en allvarlig våldssituation eller hot om en sådan situation. (prop. 2024/25:160 s. 46, 157)

Av förarbeten framgår vidare att ett löpande arbete innebär att huvudmannen måste se till att det sker ett kontinuerligt arbete för att identifiera säkerhetsrisker och sårbarheter samt att beredskapsplanen eller andra säkerhetsåtgärder uppdateras eller ändras när omständigheterna medför ett behov av detta. Inom ramen för det löpande arbetet måste det även säkerställas att personal och elever får information om planeringen och de åtgärder som ska vidtas vid en allvarlig våldssituation eller hot om en allvarlig våldssituation. Ett löpande arbete med beredskap innefattar vidare att personal genomför övningar i enlighet med beredskapsplanen för till exempel inrymning, utrymning och utestängning. (prop. 2024/25:160 s. 41, 44, 157 och 158).

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det på varje skolenhet vidtas åtgärder för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till enheten under tid när verksamheten pågår. (6 a kap. 4 § skollagen). Av förarbeten framgår att åtgärder som behöver vidtas är att se till att det finns tillträdesbegränsningar. Sådana kan vara fysiska i form av t.ex. grindar och lås men det kan också handla om att se till att enhetens område är tydligt markerat och att de villkor som gäller för att vistas på området kommuniceras utåt på ett tydligt sätt.

Vid samnyttjande av lokaler och ytor behöver åtgärder vidtas för att tydliggöra gränserna mellan det område som enbart disponeras av skolan och gemensamt nyttjade ytor. Huvudmannen bör också begränsa möjligheterna för utomstående personer att fritt röra sig från angränsande ytor och gemensamma ytor in på enheterna. Det måste vid varje skolenhet övervägas vilka åtgärder som i det enskilda fallet är nödvändiga och möjliga för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till området. De olika förutsättningar som gäller för olika enheter innebär att olika åtgärder kan vara aktuella. I den mån till exempel kulturskola eller liknande verksamhet bedrivs i skolans lokaler under skoldagen är det väsentligt att skolan har tydliga rutiner och riktlinjer för när personer som hör till dessa verksamheter får vistas inom enheten. Bestämmelsen innebär inte ett krav på att varje möjlighet för en utomstående person att ta sig in på området

undandröjs, genom exempelvis fysiska säkerhetslösningar eller genom att personal övervakar skolområdet. Om en obehörig person uppmärksammas på området måste emellertid åtgärder vidtas för att förmå denna att lämna området (prop. 2024/25:160 s. 159).

Det framgår vidare av förarbeten att om det saknas rutiner och riktlinjer för när utomstående ska ha rätt eller möjlighet att vistas på skolenheten kan det lätt uppstå gråzoner och oklarheter kring vilka som har rätt att vistas där. Rutinerna bör syfta till att tydliggöra hur utomstående besökare ska agera om de vill besöka till exempel skolan, hur skolan ska agera för att ta emot sådana besökare och hur obehöriga personer kan avvisas från enheten. Rutiner kan exempelvis handla om att besök ska anmälas på ett visst sätt, att personal ska möta upp besökare vid entrén, att besökare ska bära besöksbricka eller liknande och att skolpersonal ska fråga utomstående som de inte känner igen varför de är där. Rutiner och riktlinjer måste vidare kommuniceras utåt på ett ändamålsenligt sätt (prop. 2024/25:160 s. 59).

Skolinspektionens bedömning

Beredskapsplan

Av ovan redovisade omständigheter framkommer att det finns en beredskapsplan för läsåret 2025/2026. Skolinspektionen konstaterar att det av nämnda plan, inklusive bilagor, framgår hur personal och elever ska agera vid en allvarlig våldssituation eller hot om en sådan situation. Skolinspektionen bedömer därmed att skolenheten uppfyller författningarnas krav vad gäller beredskapsplanen.

Löpande arbete för att säkerställa beredskap

Av ovan redovisade omständigheter framkommer att det finns ett kontinuerligt arbete för att identifiera säkerhetsrisker och sårbarheter samt att det genomförs utbildningsinsatser och övningar avseende allvarlig våldssituation med personal. När det gäller elever har det genomförts utrymningsövningar. Det framgår vidare att personal och elever har fått information om de åtgärder som ska vidtas vid en allvarlig våldssituation eller hot om en allvarlig våldssituation. Mot denna bakgrund gör Skolinspektionen bedömningen att skolenhetens löpande arbete för att säkerställa beredskap att hantera allvarliga våldssituationer och hot om sådana situationer uppfyller författningarnas krav.

Åtgärder för att neka obehöriga personer tillträde

Skolinspektionen bedömer att åtgärder som vidtagits för att begränsa tillträdet till skolenheten inte är tillräckliga. Skolinspektionen bedömer att skolenhetens område inte är tydligt markerat. Med undantag för ett staket längs en del av skolans område saknas det tydliga skyltar eller fysiska tillträdesbegränsningar som markerar skolområdets gränser. Gränserna

mellan skolområdet och allmänt område är inte tydligt utmärkta, exempelvis i förhållande till gångvägarna runt om skolan. Detta utgör en brist.

I övrigt visar utredningen att det finns skriftliga rutiner för besök av utomstående och avvisande av obehöriga som personalen har kännedom om och tillämpar.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Kalix kommuns verksamhet vid Manhemsskolan uppfyller inte författningarnas krav fullt ut avseende åtgärder för att neka obehöriga personer tillträde. Tillsynen visar att det saknas tydliga markeringar som visar var skolområdet börjar. Detta är en brist. Det framgår dock att skolenhetens arbete för att neka obehöriga tillträde i övrigt uppfyller författningarnas krav. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Kalix kommun en anmärkning.

X Ingrid Jacobsson

Beslutsfattare
Signerat av: Ingrid Jacobsson

X Isabelle Vesterlund

Föredragande
Signerat av: Isabelle Vesterlund

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Albin Hellberg medverkat.